

Яковчук М. В.,
науковий співробітник
відділу навчання іноземних мов,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНО-МОВЛЕННЄВИХ СИТУАЦІЙ В УМОВАХ КОМПЕТЕНТНІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ УЧНІВ 5 КЛАСІВ

Відповідно до компетентнісного підходу, реалізація якого є одним із головних завдань української освіти, результатом навчання має стати сформованість в учнів предметних і ключових компетентностей, які дадуть їм змогу вільно орієнтуватися в сучасному інформаційному суспільстві та адекватно реагувати на динаміку змін сьогодення.

Одним з ефективних інструментів в умовах компетентнісно орієнтованого навчання іноземних мов є систематичне використання на уроках навчально-мовленнєвих ситуацій – навчальні завдання, які забезпечують мотивацію до навчання мови, стимулюють мовленнєву активність учнів і передбачають прийняття самостійного рішення з урахуванням життєвого досвіду [1, с. 240].

Відповідно до вимог освітньої програми та на основі аналізу змісту чинних підручників німецької мови нами було розроблено систему навчально-мовленнєвих ситуацій для компетентнісно орієнтованого навчання іншомовного спілкування учнів 5-х класів гімназій. Ситуації орієнтовані на формування ключових компетентностей учнів і спрямовані на розвиток їхнього навчального досвіду, особистісних якостей, предметних і загальнопредметних умінь. Наведемо деякі приклади розроблених нами навчально-мовленнєвих ситуацій для 5-х класів відповідно до вимог навчальної програми.

Наприклад, для формування ключової компетентності «Екологічна грамотність і здорове життя» доцільно використати таке ситуаційне завдання:

Viele Jugendliche in Deutschland verbringen ihre Freizeit im Freien gern. Stell dir vor, deine deutsche Freundin/dein deutscher Freund kommt zu dir zu Besuch. Sie/er interessiert sich für Ökotourismus in deiner Gegend. Erzähle ihr (ihm):

- *Liebst du die Natur?*
- *Was ist die Natur für dich?*
- *Welche Tiere leben in deiner Gegend?*
- *Beschreibe die Landschaften in deinem Gebiet.*

Зазначена ситуація передбачає формування в учнів основ екологічної культури, умінь

самостійно використовувати екологічні знання та засвоєну лексику. Спершу вчитель проводить доситуаційну роботу, пропонуючи учням розглянути малюнки з тваринами та ландшафтами. Надалі, використовуючи метод мозкового штурму, учні відповідають на запитання: «Що для тебе означає природа?», після чого педагогом пропонується ситуація, що передбачає розвиток монологічного мовлення.

Для формування соціальної та громадянської компетентності пропонуємо таку ситуацію:

Stell dir vor, du triffst mit deinen Mitschülern Reisevorbereitungen. Sprich mit ihnen darüber. Geht dabei auf die folgenden Punkte ein:

- *Reiseroute*
- *Verkehrsmittel*
- *Kleidung*
- *Gepäck*

Завданнями цієї ситуації передбачається сформувати в учнів уміння й навички використовувати такі мовленнєві формули: запропонувати, переконати, погодитись/не погодитись, висловити своє ставлення до..., пообіцяти тощо. Учні, працюючи в парах/групах, складають діалогічне висловлювання, що передбачає підготовку до конкретної подорожі.

Компетентність «Уміння вчитися впродовж життя» передбачає використовувати ефективні навчальні стратегії для оволодіння мовою та оцінювання власних навчальних досягнень. На першому підготовчому доситуаційному етапі учням пропонується виконувати мовні вправи на підстановку, трансформацію, заповнення пропусків у реченнях, доповнення речень тощо [2, с. 54]. Пропонуємо приклади доситуаційних вправ:

1. Was machst du in der Deutschstunde? Wähle das richtige Wort.

1. *Ich ... neue Wörter an der Tafel. (schreibe, lese, lerne)*
2. *Die Schülerin ... auf die Fragen der Lehrerin. (beantwortet, antwortet, erklärt)*
3. *Mein Bruder will seine Noten (verbessern, korrigieren, bekommen)*

2. Was macht ihr da? Ergänzt zu zweit die Sätze.

Muster: In der Sportstunde laufen wir.

1. *In der Mathestunde ...*
2. *In der Englischstunde ...*
3. *In der Ukrainischstunde ...*

3. Dein Freund hat die Worte des Lehrers nicht verstanden. Spielt Dialoge nach dem Muster.

Muster:

A: Der Lehrer sagt: „Übersetzt diesen Text!“

B: Was hat der Lehrer gesagt? Was sollen wir?

A: *Wir sollen diesen Text übersetzen.*

1. A: *Der Lehrer sagt: „Ihr müsst im Unterricht nicht schlafen!“*

B:

A:

2. A: *Der Lehrer sagt: „Ihr müsst im Unterricht nicht schlafen!“*

B:

A: [3, с. 240].

4. Verbinde Satzteile.

1. <i>Wir lernen Deutsch... ...</i>	<i>... sie erzählt uns oft lustige und interessante Geschichten.</i>
2. <i>Deutsch finde ich interessant, ...</i>	<i>... und können mit den Deutschen sprechen.</i>
3. <i>Unsere Deutschlehrerin ist freundlich, ...</i>	<i>... aber nicht sehr leicht.</i>
4. <i>In der Deutschstunde lesen wir Texte, ...</i>	<i>... übersetzen die Sätze und machen grammatische Übungen.</i>

Другий творчий ситуаційний етап передбачає усвідомлення учнями змісту сформульованої навчально-мовленнєвої ситуації як творчого комунікативного завдання:

Nächste Woche hast du einen Test in Deutsch. Du machst dir Gedanken, weil du Probleme mit Deutsch hast. Deine Freundin/Dein Freund ist stark in Deutsch. Telefoniere mit ihr/ihm und bitte sie/ihn um Hilfe. Sag ihr/ihm, dass du am Wochenende zusammen mit ihr/ihm lernen möchtest. Besprich mit ihr/ihm per Telefon.

Was du mit ihr/ihm wiederholen möchtest? Wann? Wo? Wie lange?

На нашу думку, систематичне застосування навчально-мовленнєвих ситуацій є педагогічною умовою ефективної організації компетентнісно орієнтованого навчання іноземних мов у 5-х класах. Зміст представлених ситуацій передбачає виконання учнями навчальних комунікативних дій, що узгоджуються з певними компетентностями та програмовою тематикою спілкування. Добір мовленнєвих ситуацій потребує врахування вікових особливостей, інтересів, життєвого й навчального досвіду учнів; розроблення завдань на розвиток їхньої мотивації, пізнавальної активності, які, у свою чергу, сприятимуть формуванню в них уявлення про себе як про особистість.

Ключові слова: навчально-мовленнєві ситуації, компетентнісно орієнтоване навчання іноземних мов.

Література:

1. Лінгводидактичні засади навчання іноземної мови учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів : навч.-метод. посіб. / В. Г. Редько, Т. К. Полонська та ін. ; за наук. ред. В. Г. Редька. Київ : Пед. думка, 2013. 260 с.
2. Скалкин В. Л. Ситуация, тема и текст в лингвометодическом аспекте. *Русский язык за рубежом*. 1983. № 3. С. 52–58.
3. Сотникова С. І., Гоголева Г. В. Німецька мова (5-й рік навчання), 5 клас : підруч. для закл. заг. середн. освіти. Харків : Ранок, 2018. 240 с.